

Enligt sändlista

Förordnande om naturreservat för Främmermyrans källkupoler, Vilhelmina kommun

(3 bilagor)

Uppgifter om naturreservatet

Naturreservatets namn	Naturreservatet Främmermyrans källkupoler	
Objektnummer	152	
Kommun	Vilhelmina	
Lägesbeskrivning	ca 32 km OSO Vilhelmina samhälle mellan Siksjö och Gideåkroken, ekonomiskt kartblad 22H 0-1e-f	
Naturgeografisk region	33h, förfjällsregion med huvudsakligen nordligt boreal vegetation	
Gräns	Naturreservatets avgränsning framgår av bifogad karta	
Fastighet	Rismyrliden 1:32 (del av)	
Markägare	Enskild (Sten Sandgren Gubböle 325, 905 93 Umeå)	
Areal	25,2 ha	
Naturtyper	tallskog av ristyp	2,2 ha
	gransumpskog av ört-starrtyp	6,6 ha,
	granskog av ristyp	4,5 ha,
	rikkärr av fastmattetyp	2,7 ha,
	intermediära kärr av fastmattetyp	7,3 ha,
	fattigkärr av fastmattetyp	1,3 ha,
	fattigkärr av ristuvetyp	0,6 ha.
Förvaltare	Länsstyrelsen	

Beskrivning av reservatet

Reservatet omfattar drygt 25 hektar fördelat på ungefär lika delar våtmark och skog. Området är beläget på Stöttingfjället omkring 400 m ö h i en flack sydvänd sluttning som planar ut mot söder. Våtmarkerna domineras av rika till intermediära fastmattekärr som kröns av ett antal mineralrika källkupoler. En källkupol är en sällsynt företeelse som utgörs av en upphöjd kupolliknande formation vilken bildas i anslutning till en källa. Kupolen uppstår genom att mineralämnena i vattnet avsätts och lagras tillsammans med torv när de kommer i kontakt med syre i källans mynning. Utfällningarna är i detta fallet av järnoxid, s k järnockra.

De huvudsakliga naturtyperna när det gäller skogen utgörs av sumpgranskog av ört-starrtyp och granskog av ristyp samt tallskog av ristyp. I skötselplanen (bilaga 2) finns en karta som visar naturtypernas fördelning inom reservatet. I sluttningen finns svagt markerade fastmarksryggar med ca 30-årig planterad tallungskog (redovisat som tallskog av ristyp) med inslag av självföryngrad gran och en bitvis rik förekomst av glasbjörk. I den övre delen och mellan fastmarksryggarna ligger fuktigare dråg med sumpskog och soligena (sluttande) myrar. I reservatets norra ytterkanter förekommer mindre delar med naturskog av gran. Sumpskogsdelarna, som domineras helt av gran, är otillgängliga och svårforcerade med höga starttivor och vattenfyllda håligheter. Dessa delar har tidigare varit utsatta för varierande grad av plockhuggning. Mitt i sluttningen, i övergången mellan skog och myr ligger ett flertal magnifika källkupoler med kraftig järnockrautfällning. I direkt anslutning till kupolerna ligger rikkärr med bl a en ymnig förekomst av myrbräcka (*Saxifraga hirculus*). Källornas läge samt myrbräckans utbredning redovisas på en karta i skötselplanen. Den nedre, SV, delen utgörs av öppen myr där reservatsgränsen består av en kanaliserad bäck omgiven av en ridå av björksumpskog.

Myrarna nedanför källkupolerna har tidigare använts för slåtter. Längs bäcken noterades färska spår av bäver.

Arter

Det finns mycket rikligt med myrbräcka, käppkrokmossa och nordlig krokmossa. I övrigt förekommer bl a arter som sumparv, trindstarr, snip, fjällskära, slåtterblomma, kvanne. De rödlistade arter som noterats i området är ovan nämnda käppkrokmossa (*Hamatocaulis vernicosus*) (NT) och myrbräcka (*Saxifraga hirculus*)(NT).

Natura 2000

Främmermyrans källkupoler har av regeringen föreslagits till EU-kommissionen att ingå i Natura 2000, EU:s ekologiska nätverk av

naturområden. De naturtyper som, enligt habitatdirektivet (Rådets direktiv 92/43/EEG), finns inom reservatet är rikkärr (7230) 2,2 ha, mineralrika källor (7160) 0,5 ha (viktigt hydrologiskt element men med begränsad areal), fattiga till intermediära kärr (7140) 9,2 ha samt örtrika granskogar (9050) 6,6 ha. Följande arter som finns upptagna i Habitatdirektivet är noterade i reservatet; käppkrokmossa (*Hamatocaulis vernicosus*) och myrbräcka (*Saxifraga hirculus*).

Ärendets beredning

Området aktualiserades första gången i samband med våtmarksinventeringen år 1986, (VMI-id: 22H1E05) då det gavs högsta naturvärdesklass. Därefter har området inkluderats i *Myrskyddsplan för Sverige* som Naturvårdsverket sammanställde och publicerade 1994. Reservatet utgörs av de viktigaste och mest intressanta delarna av det i myrskyddsplanen utpekade objektet AC16. Tillika är Främmermyrans källkupoler utsett till riksintresse för naturvården (MB 3:6).

Främmermyrans källkupoler ingår idag i det svenska förslaget till EU:s ekologiska nätverk, Natura 2000.

Länsstyrelsen har vid två tillfällen besökt området i samband med arbetet att upprätta beslut och skötselplan.

Efter förhandling med markägaren har staten slutit avtal om intrångsersättning för området.

Länsstyrelsen har tagit fram förslag till förordnande om naturreservat 2001-12-18 som varit ute på remiss. Samtliga instanser som svarat har tillstyrkt bildandet av reservatet.

Ändamålet med naturreservatet

Syftet med reservatet är att skydda en värdefull naturmiljö och dess biologiska mångfald. Det görs genom att bevara den naturliga hydrologin i de våtmarker och skogar som omger källkupolerna. Reservatets skötsel ska syfta till att bevara och förvalta områdets naturvärden och artuppsättning. Syftet med skötseln nås genom;

- att de skogbeksädda delarna lämnas till fri utveckling,
- att våtmarkens hydrologi inte förändras.

Beträffande Natura 2000 kan gynnsam bevarandestatus anses råda för källkupolerna och deras närmaste omgivning (aktuella arter och naturtyper) eftersom hotbilden i form av skogsbruksåtgärder och förändring av hydrologin är undanröjd i och med reservatsbeslutet.

Inom ramen för det primära syftet kan reservatet dessutom, i den mån det inte motverkar syftet med områdesskyddet, utnyttjas för rörligt friluftsliv, naturstudier, undervisning och forskning.

Länsstyrelsens beslut

Länsstyrelsen beslutar med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken (1998:808) att det område som redovisas på bifogad beslutskarta ska vara naturreservat.

Motiv för beslutet

Området är av stort värde för den biologiska mångfalden. Naturvärdena vid Främmermyrans källkupoler är knutna till den rika och sällsynta florán, den ovanliga vegetationstypen och de ovanliga hydrologiska elementen. Länsstyrelsen bedömer att skogsbruk och en del andra arbetsföretag t ex förändrad hydrologi ej går att förena med bevarande av områdets värden. Av dessa skäl är Främmermyrans källkupoler enligt Länsstyrelsens uppfattning ett område som i enlighet med 1 kap 1 § miljöbalken bör skyddas i form av naturreservat enligt 7 kap 4 § miljöbalken.

Naturreservatsbestämmelser

Föreskrifter om inskränkningar i rätten att förfoga över mark- och vattenområden inom reservatet (7 kap 5 § miljöbalken)

Utöver vad som eljest gäller är det förbjudet att

1. bryta kvistar, fälla eller på annat sätt skada levande eller döda träd och buskar, upparbeta vindfällén, ta frö eller vidta någon skogsvårdsåtgärd,
2. bedriva täkt eller annan verksamhet som förändrar marktopografi, yt- eller dräneringsförhållanden som att gräva, plöja, spränga, borra, schakta, dika, dämna, dränera, utfylla, tippa, dumpa eller anordna upplag. (Från förbudet medges undantag för eventuella erforderliga rensningsarbeten i det långsgående diket som avgränsar området i sydväst. All aktivitet, såsom röjning av träd och buskar, körning med maskiner och uppläggning av rensmassor, i anslutning till sådan dikesrensning ska förläggas utanför reservatets gräns),
3. framföra motordrivét fordon på barmark med undantag för uttransport av fälld älg. För området som markerats med vågräta streck på beslutskartan gäller dock totalförbud mot fordonstrafik under hela året,
4. uppföra helt ny byggnad eller annan anläggning, utföra till- eller påbyggnad samt ändra nyttjandet av byggnad eller annan anläggning för att tillgodose annat ändamål än det vartill den tidigare varit använd.

5. anlägga väg, mark- eller luftledning,
6. plantera in för trakten främmande djur- eller växtart,
7. släppa ut eller sprida avloppsvatten, gifter, vådliga ämnen, bekämpningsmedel, kalk eller växtnäingsmedel.

Föreskrifter om skyldighet hos fastighetsägare att tåla visst intrång (7 kap 6 § miljöbalken)

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktigas att tåla att följande anordningar utförs och åtgärder vidtas för att tillgodose syftet med reservatet:

1. utmärkning av reservatet,
2. uppsättning av informationstavlor,
3. iordningställande och underhåll av anläggningar såsom stigar, spänger, utsiktstorn och vindskydd,
4. undersökning och dokumentation av mark, vegetation och djurliv.

Föreskrifter om rätten att färdas och vistas inom reservatet (7 kap 30 § miljöbalken)

Utöver vad som eljest gäller är det förbjudet att

1. framföra motordrivet fordon på barmark. För området som markerats med vågräta streck på beslutskartan gäller dock totalförbud mot fordonstrafik under hela året,
2. störa djurlivet, t ex genom att klättra i boträd eller medvetet uppehålla sig närmare rovfågelbo, lyar eller grytar än 100 m,
3. bryta kvistar, fälla eller på annat sätt skada levande eller döda träd och buskar eller göra annan åverkan på mark eller växtlighet,
4. plocka eller insamla växter eller växtdelar, lavar, mossor och svampar med undantag för bär och matsvamp,
5. fånga eller insamla insekter eller andra djur,
6. uppsätta tavla, plakat, affisch, skylt, inskrift och därmed jämförbar anordning,

7. cykla i terrängen.

Föreskrifter rörande naturvårdsförvaltningen av reservatet (7 kap 6 § miljöbalken)

1. Syftet med vård och förvaltning

Området ska vårdas så att källkupolerna samt de omgivande skogarna och våtmarkerna kan utvecklas fritt utan negativ påverkan på vegetation eller hydrologi. De förvaltningsinsatser reservatet kräver är i huvudsak utmärkning, information, tillsyn och uppföljning av myrbräckans utbredning.

2. Naturvårdsförvaltare

Länsstyrelsen ska vara naturvårdsförvaltare.

3. Skötselplan

Länsstyrelsen fastställer bifogad skötselplan, bilaga 2.

4. Utmärkning

Naturreseptatet ska utmärkas genom förvaltarens försorg enligt svensk standard och Naturvårdsverkets anvisningar.

Föreskrifterna skall inte utgöra hinder för de åtgärder som behövs för att nå syftet med reservatet och som anges i den till detta beslut hörande skötselplanen.

Beslut om kungörelsedelgivning och hur man överklagar till Regeringen, se bilaga 3.

Lorentz Andersson

Per Nihlén

Bilagor

1. Beslutslista
2. Skötselplan
3. Kungörelsedelgivning och hur man överklagar

Sändlista

Boverket

Lantmäterimyndigheten i AC-län, Box 3044, 903 02 Umeå

Naturvårdsregistret

Naturvårdsverket

Riksantikvarieämbetet

Räddningstjänsten, Vilhelmina kommun 912 81 Vilhelmina

SGU, Uppsala

Skogsvårdsstyrelsen, Box 294, 901 06 Umeå

Sten Sandgren, Gubböle 325, 905 93 Umeå

Vilhelmina kommun

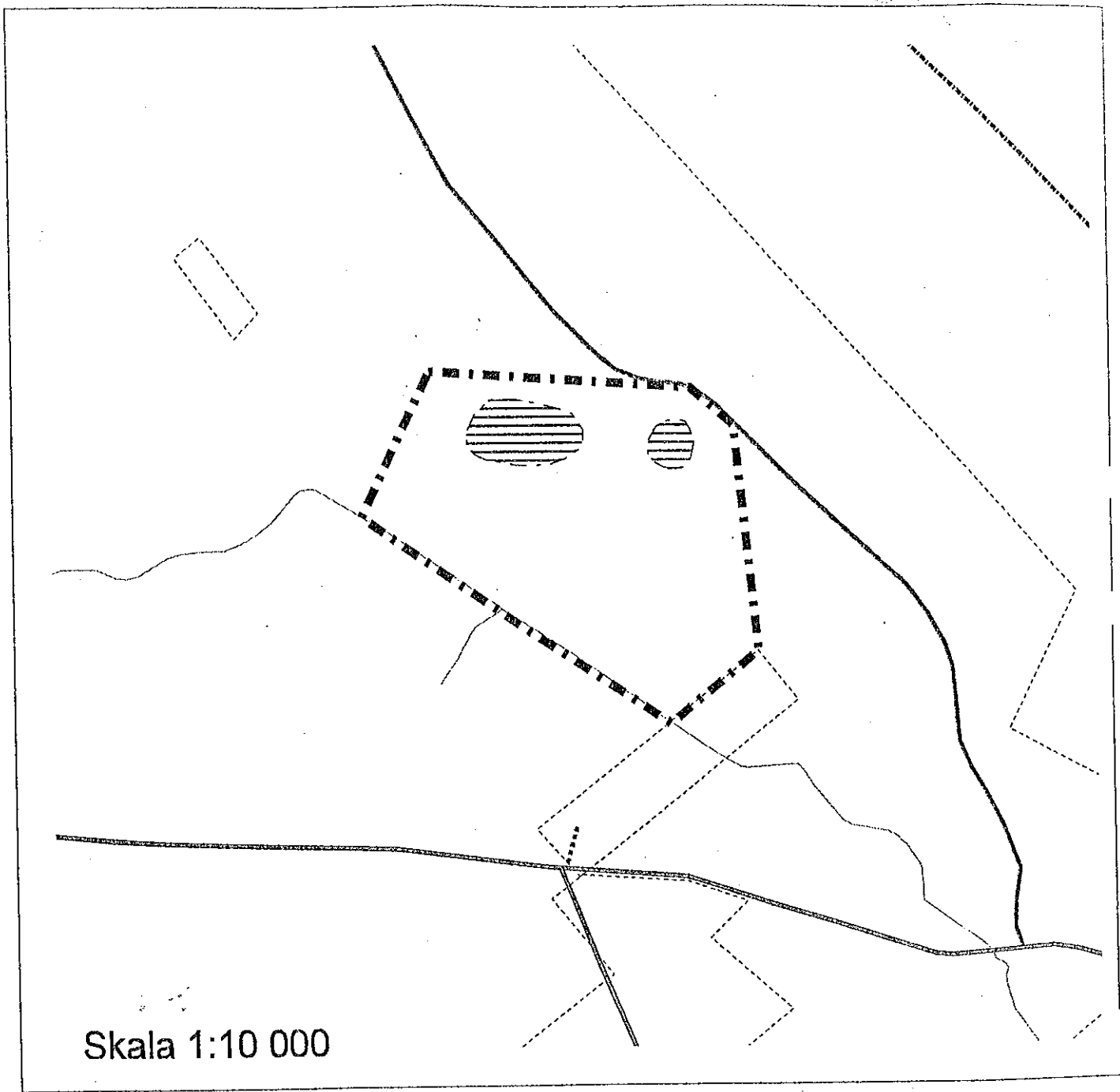
Vilhelmina N sameby, Karin Baer ordf. Lappudden 5811, 910 94 Dikanäs

Vägverket region Nord, box 809, 971 25 Luleå

Kopia

Örjan Clausén, Galoppvägen 16, 921 41 Lycksele

Bild 1

Skala 1:10 000

Naturreservat

Främmermyrans källkupoler

Vilhelmina kommun, Västerbottens län

Tillhör Länsstyrelsens beslut 2002-12-17

Dnr 231 - 14207/01

Teckenförklaring

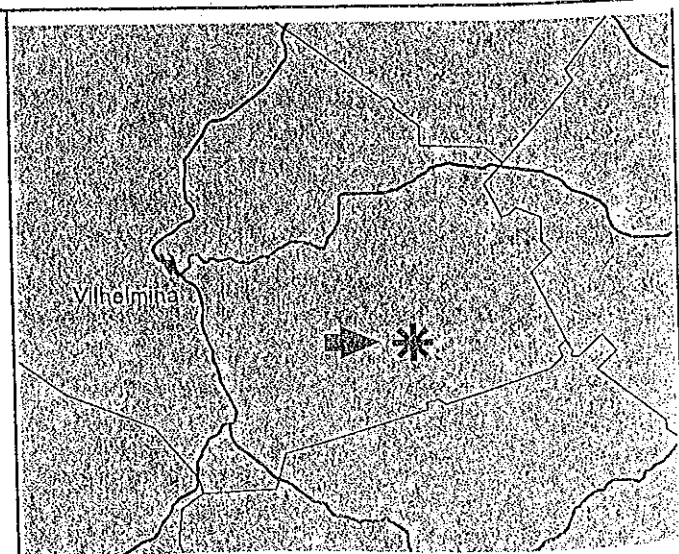
gräns för naturreservat

totalförbud mot fordonstrafik

Ek 22H 1c

Ur allmänt kartmaterial från Lantmäteriet.
Medgivande 94.0410

Skötselplan för naturreservatet Främmermyrans källkupoler

(2 bilagor)

1. Syfte med säkerställande och skötsel

Syftet med reservatet är att skydda en värdefull naturmiljö och dess biologiska mångfald. Det görs genom att bevara hydrologin kring källkupolerna i våtmarksområdet och de omgivande skogarna i ostört skick. Reservatets skötsel ska syfta till att bevara och förvalta områdets naturvärden och artuppsättning. Syftet nås genom;

- att de skogbeklädda delarna lämnas till fri utveckling,
- att våtmarkens hydrologi inte förändras.

Inom ramen för det primära syftet kan reservatet dessutom, i den mån det inte motverkar syftet med områdesskyddet, utnyttjas för rörligt friluftsliv, naturstudier, undervisning och forskning.

2. Beskrivning av objektet

2.1 Administrativa data

Objektnamn	Naturreservatet Främmermyrans källkupoler	
Objektnummer	152	
Skyddsform	Naturreservat	
Län	Västerbotten	
Kommun	Vilhelmina	
Fastighet	Rismyrliden 1:32 del av	
Ekonomiskt kartblad	22H 0-1e-f	
Gräns	Reservatets avgränsning framgår av bifogad karta	
Markägare	Enskild (Sten Sandgren Gubböle 325, Umeå)	
Totalareal (ha)	25,2 ha	
Skog <i>* avser klassificering enligt Vegetationstyper i Norden 1994.</i>	granskog av ristyp (2121)*	4,5 ha,
	gransumpskog av starr-örttyp (2127)*	6,6 ha,
	tallskog av ristyp (planterat) (2131)*	2,2 ha,
Våtmark <i>* avser klassificering enligt Vegetationstyper i Norden 1994.</i>	rikkärr av fastmattety (3421)*	2,7 ha
	intermediära kärr av fastmattety (3321)*	7,3 ha,
	fattigkärr av fastmattety(3232)*	1,3 ha
	fattigkärr av ristuvety(3221)*	0,6 ha
Förvaltare	Länsstyrelsen	

2.2 Allmän beskrivning av området

2.2.1 Beskrivning av reservatet

Reservatet omfattar drygt 25 hektar fördelat på ungefär lika delar våtmark och skog. Området är beläget på Stöttingfjället omkring 400 m ö h i en flack sydvänd sluttning som planar ut mot söder. Våtmarkerna domineras av rika till intermediära fastmattekärr som kröns av ett antal mineralrika källkupoler. En källkupol är en sällsynt företeelse som utgörs av en upphöjd kupolliknande formation vilken bildas i anslutning till en källa. Kupolen uppstår genom att mineralämnen i vattnet avsätts och lagras tillsammans med torv när de kommer i kontakt med syre i källans mynning. Utfällningarna är i detta fallet av järnoxid, s k järnockra.

De huvudsakliga naturtyperna när det gäller skogen utgörs av sumpgranskog av örtstarttyp och granskog av ristyp samt tallskog av ristyp. I bilaga 1 finns en karta som visar naturtypernas fördelning inom reservatet. I sluttningen finns svagt markerade fastmarksryggar med ca 30-årig planterad tallungskog (redovisat som tallskog av ristyp) med inslag av självföryngrad gran och en bitvis rik förekomst av glasbjörk. I den övre delen och mellan fastmarksryggarna ligger fuktigare dråg med sumpskog och soligena (sluttande) myrar. I reservatets norra ytterkanter förekommer mindre delar med naturskog av gran. Sumpskogsdelarna, som domineras helt av gran, är otillgängliga och svårforcerade med höga starttuvor och vattenfyllda håligheter. Dessa delar har tidigare varit utsatta för varierande grad av plockhuggning. Mitt i sluttningen, i övergången mellan skog och myr ligger ett flertal magnifika källkupoler med kraftig järnockrautfällning. I direkt anslutning till kupolerna ligger rikkärr med bl a en ymnig förekomst av myrbräcka (*Saxifraga hirculus*). Källornas läge samt myrbräckans utbredning redovisas på en karta i bilaga 2 till denna skötselplan. Den nedre, SV, delen utgörs av öppen myr där reservatsgränsen består av en kanaliserad bäck omgiven av en ridå av björksumpskog.

Myrarna nedanför källkupolerna har tidigare använts för slätter. Längs bäcken noteras färskas spår av bäver.

Objektet utgör en del av det i *Myrskyddsplan för Sverige* utpekade objektet AC16. I våtmarksinventeringen har området givits högsta klass och betecknats med VMI-id: 22H1E05. Tillika är Främmermyrans källkupoler utpekade som riksintresse för naturvården.

2.2.2 Arter

Det finns mycket rikligt med myrbräcka, käppkrokmossa och nordlig krokmossa. I övrigt förekommer bl a arter som sumparv, trindstarr, snip, fjällskära, slätterblomma, kvanne.

De rödlistade arter som noterats i området är ovan nämnda käppkrokmossa (*Hamatocaulis vernicosus*) (NT) och myrbräcka (*Saxifraga hirculus*)(NT).

2.2.3 Natura 2000

Främmermyrans källkupoler har av regeringen föreslagits till EU-kommissionen att ingå i Natura 2000, EU:s ekologiska nätverk av naturområden. De naturtyper som, enligt habitatdirektivet (Rådets direktiv 92/43/EEG), finns inom reservatet är rikkärr (7230) 2,2 ha, mineralrika källor (7160) 0,5 ha (viktigt hydrologiskt element men med begränsad areal), fattiga till intermediära kärr (7140) 9,2 ha samt örtrika granskogar (9050) 6,6 ha. Följande arter som finns upptagna i Habitatdirektivet är noterade i reservatet; käppkrokmossa (*Hamatocaulis vernicosus*) och myrbräcka (*Saxifraga hirculus*).

3. Indelning i skötselområden

Nedan indelas reservatet i skötselområden utifrån gemensamma drag i naturtyp, utvecklingshistorik samt dynamik.

3.1 Våtmarker med fri utveckling

Reservatets myrar har, förutom under en begränsad tidsperiod då myrslåtter pågick, utvecklats utifrån en naturlig hydrologisk dynamik. I senare tid har dikesingrepp med lokal påverkan genomförts i den södra delen, källkupolerna har dock inte berörts.

3.2 Skog med fri utveckling

Dagens skogstillstånd domineras av gran trots att delar av fastmarken planterats med tall under 1960-talet. Med fri utveckling där ekologiska processer får härska fritt kommer naturvärdena i skogen att tillta.

4. Riktlinjer och åtgärder för skötselområden

Här beskrivs generell inriktning av skötseln, kvalitetsmål, skötselområde samt skötsel- och restaureringsåtgärder med avseende på skötselområden.

4.1 Våtmarker med fri utveckling

4.1.1 Kvalitetsmål

Reservatets myrar ska utvecklas fritt utifrån naturliga hydrologiska processer med de strukturer och artsamhällen som hör dessa naturtyper till.

4.1.2 Skötselområde

Inga ingrepp som påverkar myrarnas naturliga hydrologi eller på annat sätt stör naturliga processer får tillåtas inom reservatet. Undantag från detta får endast göras där mänskliga aktiviteter tidigare stört den naturliga hydrologin.

4.2 Skog med fri utveckling

Alla delar lämnas till fri utveckling. Vid spontan skogsbrand inom reservatet bör dock skogen tillåtas brinna inom ramen för vad räddningstjänsten/brandförsvaret medger/bedömer är acceptabelt ur säkerhetssynpunkt, se kapitel 8 om brand nedan.

4.2.1 Kvalitetsmål

Fri utveckling innebär att naturliga processer, så som trädens åldrande och döende, stormfällningar, insekters och svampars nedbrytning av ved samt nyetablering av träd i skogen, ska tillåtas fortgå utan mänsklig påverkan. Primärt är att undvika hydrologiska förändringar i området som negativt skulle påverka källkupolerna.

4.2.2 Skötselmål

Skötseln innebär fri utveckling d v s frånvaro av mänskliga ingrepp.

5 Friluftsliv

Det övergripande målet för friluftslivet är att området ska nyttjas utifrån dess naturgivna förutsättningar. De enda anordningar som iordningställs för att underlätta naturupplevelser i reservatet är en informationsskylt med en karta.

Området är lite känt och föga besökt av allmänheten. Förväntad ökning i besöksfrekvens till följd av reservatsbildningen bedöms bli liten till måttlig och på intet sätt äventyra områdets värden.

I reservatets nordöstra hörn utgörs gränsen av en skogsbilväg. Det finns goda möjligheter till parkering längs den skogsbilvägen varför några ytterligare anordningar för parkering inte är aktuella.

Informationstavla ska placeras vid vägen i reservatets NÖ hörn.

7 Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder

Skötselåtgärder	När	Var	Prioritet	Tidsåtgång	Kostnad
Informationstavla	2002	NÖ hörnet vid vägen.	2		20 000:-

8 Brand

Under denna rubrik behandlas generella riktlinjer för bekämpning av spontant uppkommen brand. Inom reservatet ska gälla att om skogsbrand uppkommer spontant ska den bekämpas om det finns risk att elden sprids utanför reservatets gränser. Eventuell brandbekämpning inom reservatet ska ske med så skonsamma metoder som möjligt. Om brandens spridning inom reservatet begränsas av naturliga hinder så som myrar, sumpskogar eller hyggen och risken för ohejdad spridning bedöms som

liten bör inte brandbekämpning sättas in. Denna bedömning måste naturligtvis göras av Brandförsvaret i det enskilda fallet. Naturvårdsförvaltaren bör tillsammans med Brandförsvaret utarbeta riktlinjer och rutiner för hantering av sådana situationer. Detta är mycket viktigt för att ge förutsättningar för snabba beslut.

9 Jakt

Jakt får bedrivas enligt gällande jaktlagstiftning.

10 Tillsyn, uppföljning, och dokumentation

Uppföljning och tillsyn ska dokumenteras. Detta ska sedan utgöra underlag för eventuell revidering av skötselplanen. All dokumentation görs av naturvårdsförvaltaren.

10.1 Dokumentation av tillsyn

Tillsyn utövas av naturvårdsförvaltaren, som ska besöka reservatet minst en gång per år för att se till att reservatsföreskrifterna efterlevs. Tillsynsbesöken ska dokumenteras i skrift.

10.2 Uppföljning av skötselåtgärder och -mål

I samband med skötselåtgärder ska utgångsläget innan åtgärden, tidpunkt för åtgärd, åtgärdens omfattning och utförande samt uppnått resultat dokumenteras för att möjliggöra långsiktig uppföljning. Vidare ska kostnader för åtgärderna noteras.

10.3 Uppföljning av kvalitetsmål

Kvalitetsmålen är långsiktigt satta men kan följas upp kontinuerligt. Exempel på ett tydligt och lätt mätbart mål är utvecklingen av myrbräckans utbredning.

11. Utmärkning

Reservatet ska märkas ut enligt svensk standard och naturvårdsverkets anvisningar.

Bilaga

1. Karta över naturtyper (där framgår även skötselområdena våtmark respektive skog).
2. Karta med källkupolernas läge och myrbräckans utbredning 2001.